

I.

(Zakonodavni akti)

DIREKTIVE

DIREKTIVA 2013/48/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

od 22. listopada 2013.

o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhiđenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 82. stavak 2. točku (b),

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,

nakon savjetovanja s Odborom regija,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽²⁾,

budući da:

(1) Članak 47. Povelje o temeljnim pravima Europske unije (Povelja), članak 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (EKLJP) i članak 14. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (MPGPP) utvrđuju pravo na pošteno suđenje. Članak 48. stavak 2. Povelje jamči poštovanje prava obrane.

(2) Unija si je postavila cilj održavanja i razvoja područja slobode, sigurnosti i pravde. U skladu sa zaključcima predsjedništva Europskog vijeća u Tampereu od 15. i 16. listopada 1999., a posebno njihove točke 33., načelo uzajamnog priznavanja presuda i drugih odluka

pravosudnih tijela trebao bi postati temelj pravosudne suradnje u građanskim i kaznenim stvarima u Uniji jer bi veće uzajamno priznavanje i nužno usklađivanje zakonodavstva olakšalo suradnju među nadležnim tijelima te sudsku zaštitu pojedinačnih prava.

(3) Na temelju članka 82. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), „pravosudna suradnja u kaznenim stvarima u Uniji temelji se na načelu uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka...”.

(4) Temeljna pretpostavka za provedbu načela uzajamnog priznavanja odluka u kaznenim stvarima je povjerenje država članica u kaznenopravne sustave drugih država članica. Stupanj uzajamnog priznavanja uvelike ovisi o nizu parametara koji uključuju mehanizme za zaštitu prava osumnjičenika ili optuženih osoba te zajedničke minimalne standarde potrebne radi olakšavanja primjene načela uzajamnog priznavanja.

(5) Premda su države članice stranke EKLJP-a i MPGPP-a, iskustvo je pokazalo da to samo za sebe ne omogućuje dovoljan stupanj povjerenja u kaznenopravne sustave drugih država članica.

(6) Uzajamno priznavanje odluka u kaznenim stvarima može uspješno djelovati samo u duhu povjerenja u kojemu ne samo pravosudna tijela nego i drugi sudionici u kaznenom postupku smatraju odluke sudskih tijela druge države članice jednakovrijednima vlastitim, što podrazumijeva kako povjerenje u adekvatnost propisa druge države članice, tako i povjerenje da se ti propisi ispravno primjenjuju. Osnježivanje uzajamnog povjerenja zahtijeva detaljnija pravila o zaštiti postupovnih prava i jamstava koja proizlaze iz Povelje, EKLJP-a i MPGPP-a. Također zahtijeva, putem ove Direktive i putem drugih mjera, daljnji razvoj minimalnih standarda u Uniji, kako je određeno u Povelji i EKLJP-u.

⁽¹⁾ SL C 43, 15.2.2012., str. 51.

⁽²⁾ Stajalište Europskog parlamenta od 10. rujna 2013. (još nije objavljeno u Službenom listu) i Odluka Vijeća od 7. listopada 2013.

- (7) Člankom 82. stavkom 2. UFEU-a predviđeno je uspostavljanje minimalnih pravila primjenjivih u državama članicama radi olakšavanja uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima koje se tiču prekograničnih pitanja. U tom se članku upućuje na „prava pojedinaca u kaznenom postupku” kao na jedno od područja u kojima se mogu uspostaviti minimalna pravila.
- (8) Zajednička minimalna pravila trebala bi povećati povjerenje u kaznenopravne sustave svih država članica, što bi, zauzvrat, trebalo dovesti do učinkovitije pravosudne suradnje u ozračju uzajamnog povjerenja i promicanju kulture temeljnih prava u Uniji. Takva zajednička minimalna pravila trebala bi također ukloniti prepreke slobodnom kretanju građana širom područja država članica. Takva bi zajednička minimalna pravila trebala uspostaviti u vezi s pravom na pristup odvjetniku u kaznenom postupku, pravo na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i pravo na komunikaciju s trećim osobama i s konzularnim tijelima tijekom trajanja oduzimanja slobode.
- (9) 30. studenoga 2009. Vijeće je donijelo rezoluciju za smjernice za jačanje postupovnih prava osumnjičenih ili optuženih osoba u kaznenom postupku („Smjernice”) ⁽¹⁾. Smjernice, uz primjenu postupnog pristupa, pozivaju na donošenje mjera vezanih uz pravo na prevođenje i tumačenje (mjera A), pravo na obavijest o pravima i razlozima optužbe (mjera B), pravo na pravne savjete i pravnu pomoć (mjera C), pravo na komunikaciju s rodbinom, poslodavcima i konzularnim tijelima (mjera D) te posebnu zaštitu za osumnjičenike ili optužene osobe koje su ugrožene (mjera E). U smjernicama je naglašeno da je redosljed prava samo indikativan i stoga podrazumijeva da se može mijenjati u skladu s prioritetima. Smjernice su osmišljene da djeluju kao cjelina; prednosti se u potpunosti ostvaruju jedino provedbom svih njihovih sastavnica.
- (10) U Stockholmskom programu donesenom 11. prosinca 2009. Europsko vijeće pozdravilo je smjernice i uključilo ih u Stockholmski program – otvorena i sigurna Europa koja služi svojim građanima i štiti ih ⁽²⁾ (točka 2.4.). Europsko vijeće naglasilo je da su smjernice nepotpune i pozvalo Komisiju da istraži daljnje elemente minimalnih postupovnih prava osumnjičenika i optuženih osoba te da procijeni treba li riješiti druga pitanja, primjerice pretpostavku nedužnosti, radi promidžbe snažnije suradnje u tom području.
- (11) Do danas su usvojene dvije mjere na temelju smjernica, i to Direktiva 2010/64/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenim postupcima ⁽³⁾ i Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informacije u kaznenom postupku ⁽⁴⁾.
- (12) Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila koja se tiču prava na pristup odvjetniku u kaznenim postupcima i u postupcima za izvršavanje europskog uhidbenog naloga na temelju Okvirne odluke Vijeća 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o europskom uhidbenom nalogu i postupcima predaje između država članica ⁽⁵⁾ (postupci na temelju europskog uhidbenog naloga) i pravo na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i s konzularnim tijelima tijekom trajanja oduzimanja slobode. Time se promiče primjena Povelje, osobito njenih članaka 4., 6., 7., 47. i 48., na temelju članaka 3., 5., 6. i 8. EKLP-a kako ih tumači Europski sud za ljudska prava koji, u svojoj sudskoj praksi, redovito postavlja standarde prava na pristup odvjetniku. Ta sudska praksa, između ostalog, predviđa da pravičnost postupka zahtijeva da osumnjičenik ili optužena osoba budu u mogućnosti primiti bogat izbor usluga koje se posebno tiču pravne pomoći. U tom bi pogledu odvjetnici osumnjičenika ili optužene osobe trebali biti u mogućnosti osigurati, bez ograničenja, temeljne aspekte obrane.
- (13) Ne dovodeći u pitanje obveze država članica koje obuhvaća EKLP kako bi se osiguralo pravo na pošteno suđenje, postupci u pogledu lakših kažnjivih djela koja su počinjena u zatvoru te postupci vezani uz kaznena djela počinjena u vojnom kontekstu koje rješava zapovjednik ne bi se trebali smatrati kaznenim postupcima za potrebe ove Direktive.
- (14) Ova bi se Direktiva trebala provesti uzimajući u obzir odredbe Direktive 2012/13/EU koje zahtijevaju da osumnjičenik ili optužene osobe odmah prime informacije o pravu na pristup odvjetniku te da osumnjičenici ili optužene osobe koje su uhićene ili pritvorene odmah prime pisanu obavijest o pravima koja sadrži informacije o pravima na pristup odvjetniku.
- (15) Pojam „odvjetnik” u ovoj Direktivi odnosi se na bilo koju osobu koja je, u skladu s nacionalnim pravom, stručna i ovlaštena, uključujući i putem ovlaštenja od strane ovlaštenog tijela, za pružanje pravnih savjeta i pomoći osumnjičenicima ili optuženim osobama.
- (16) U pojedinim državama članicama drugo tijelo, osim suda nadležnog u kaznenim stvarima, može biti nadležno za izricanje drugih sankcija, osim oduzimanja slobode, u pogledu relativno lakših kažnjivih djela. To bi mogao biti slučaj, primjerice, u pogledu prekršaja u prometu koji su učestali i mogu se utvrditi prometnom kontrolom. U takvim bi situacijama bilo nerazborito zahtijevati da nadležna tijela osiguraju sva prava iz ove Direktive.

⁽¹⁾ SL C 295, 4.12.2009., str. 1.

⁽²⁾ SL C 115, 4.5.2010., str. 1.

⁽³⁾ SL L 280, 26.10.2010., str. 1.

⁽⁴⁾ SL L 142, 1.6.2012., str. 1.

⁽⁵⁾ SL L 190, 18.7.2002., str. 1.

Ako pravo države članice predviđa da sankcije koje se tiču lakših kažnjivih djela izriče takvo tijelo te ako postoji ili pravo žalbe ili mogućnost da se slučaj na drukčiji način uputi sudu nadležnom za kaznene stvari, ova bi se Direktiva stoga trebala primjenjivati samo na postupke pred tim sudom, nakon takve žalbe ili upućivanja.

- (17) U pojedinim državama članicama određena lakša kažnjiva djela, osobito manji prometni prekršaji, lakša kažnjiva djela u vezi općih lokalnih propisa i manjih prekršaja protiv javnog reda, smatraju se kaznenim djelima. U takvim bi situacijama bilo nerazborito zahtijevati da nadležna tijela osiguraju sva prava iz ove Direktive. Ako pravo države članice predviđa da se u pogledu lakših kažnjivih djela oduzimanje slobode ne može izreći kao sankcija, ova bi se Direktiva stoga trebala primjenjivati samo na postupke pred sudom koji je nadležan za kaznene stvari.
- (18) Područje primjene ove Direktive u pogledu određenih lakših kažnjivih djela ne bi trebalo utjecati na obveze država članica koje obuhvaća EKLJP radi osiguravanja prava na pošteno suđenje, uključujući pravnu pomoć odvjetnika.
- (19) Države članice trebale bi osigurati da osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo na pristup odvjetniku bez nepotrebnog odlaganja u skladu s ovom Direktivom. U svakom bi slučaju osumnjičenicima ili optuženim osobama trebalo omogućiti pristup odvjetniku tijekom kaznenog postupka pred sudom ako se nisu odrekli tog prava.
- (20) Za potrebe ove Direktive, ispitivanje ne uključuje preliminarno ispitivanje policije ili drugog tijela odgovornog za provedbu zakona čija je svrha identificiranje dotične osobe, provjera posjedovanja oružja ili druga slična sigurnosna pitanja, utvrđivanje potrebe za pokretanjem istrage, primjerice tijekom prometne kontrole ili tijekom redovitih nasumičnih provjera ako osumnjičenik ili optužena osoba još nije identificirana.
- (21) Ako osoba koja nije osumnjičenik ili optužena osoba, poput svjedoka, postane osumnjičenikom ili optuženom osobom, ta bi osoba trebala biti zaštićena od samooptuživanja i imati pravo na šutnju, kako je potvrđeno sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava. Ova Direktiva stoga izričito upućuje na praktičnu situaciju u kojoj takva osoba postane osumnjičenikom ili optuženom osobom tijekom ispitivanja policije ili drugog tijela odgovornog za provedbu zakona u kontekstu kaznenog postupka. Ako tijekom takvog ispitivanja osoba koja nije osumnjičenik ni optužena osoba postane osumnjičenikom ili optuženom osobom, ispitivanje treba odmah prekinuti. Međutim, ispitivanje bi se moglo nastaviti ako je dotična osoba postala svjesna da je osumnjičenik ili optužena osoba i ako je sposobna u potpunosti ostvariti prava predviđena u ovoj Direktivi.
- (22) Osumnjičenici ili optužene osobe trebale bi imati pravo na privatni sastanak s odvjetnikom koji ih zastupa. Države članice mogu utvrditi praktično uređenje u pogledu trajanja i učestalosti takvih sastanaka, uzimajući u obzir okolnosti postupaka, osobito složenost slučaja i postupovne korake koji se primjenjuju. Države članice također bi mogle utvrditi praktično uređenje omogućavanja sigurnosti i zaštite, osobito odvjetnika te osumnjičenika ili optužene osobe, na mjestu gdje se održava takav sastanak. Takvo praktično uređenje ne bi trebalo dovoditi u pitanje učinkovito ostvarenje ili temelj prava osumnjičenika ili optuženih osoba na sastanak sa svojim odvjetnikom.
- (23) Osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo komunicirati s odvjetnikom koji ih zastupa. Takva se komunikacija može odvijati u bilo kojoj fazi, uključujući prije bilo kojeg ostvarivanja prava na sastanak s odvjetnikom. Države članice mogu utvrditi praktično uređenje u pogledu trajanja, učestalosti i sredstava takve komunikacije, uključujući u pogledu održavanja videokonferencija i drugih komunikacijskih tehnologija kako bi se dopustilo odvijanje takve komunikacije. Takvo praktično uređenje ne bi trebalo dovoditi u pitanje učinkovito ostvarenje ili temelj prava osumnjičenika ili optuženih osoba na komuniciranje sa svojim odvjetnikom.
- (24) U pogledu određenih lakših kažnjivih djela, ova Direktiva ne bi trebala spriječiti države članice da osiguraju pravo osumnjičenika ili optuženih osoba na pristup odvjetniku telefonom. Međutim, ograničenje prava na ovaj način trebalo bi biti ograničeno na slučajeve u kojima osumnjičenika ili optuženu osobu neće ispitati policija ili drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona.
- (25) Države članice trebale bi osigurati da osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo da im odvjetnik bude prisutan i da na učinkovit način sudjeluje u ispitivanju od strane policije ili drugog tijela odgovornog za provedbu zakona ili pravosudnog tijela, uključujući tijekom sudskih saslušanja. Takvo bi sudjelovanje trebalo biti u skladu sa svim postupcima utvrđenima nacionalnim pravom, koji reguliraju sudjelovanje odvjetnika u ispitivanju osumnjičenika ili optužene osobe od strane policije ili drugog tijela odgovornog za provedbu zakona ili pravosudnog tijela, uključujući tijekom sudskih saslušanja, pod uvjetom da ti postupci ne dovode u pitanje učinkovito ostvarivanje i temelj dotičnog prava.

Odvjetnik može tijekom ispitivanja osumnjičenika ili optužene osobe od strane policije ili drugog tijela odgovornog za provedbu zakona ili pravosudnog tijela ili na sudskom saslušanju, u skladu s takvim postupcima, između ostalog, postavljati pitanja, zahtijevati objašnjenje i davati izjave, što bi trebalo zabilježiti u skladu s nacionalnim pravom.

- (26) Osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo na prisutnost svojih odvjetnika tijekom istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza ako su predviđeni dotičnim nacionalnim pravom i ako se od osumnjičenika ili optuženih osoba zahtijeva ili im je dopušteno da u njima budu prisutne. Takve radnje trebale bi uključivati barem dokazne radnje prepoznavanja gdje se osumnjičenik ili optužena osoba nalaze među drugim osobama kako bi ih žrtva ili svjedok prepoznali; suočavanja prilikom kojih se osumnjičenik ili optužena osoba suočava s jednim ili više svjedoka ili žrtava ako između njih postoji neslaganje oko bitnih činjenica ili pitanja; i rekonstrukcije mjesta zločina u prisutnosti osumnjičenika ili optužene osobe, kako bi se bolje shvatili način i okolnosti u kojima je počinjen zločin te kako bi se osumnjičeniku ili optuženoj osobi postavila specifična pitanja. Države članice mogu utvrditi praktično uređenje u pogledu prisutnosti odvjetnika tijekom istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza. Takvo praktično uređenje ne bi trebalo dovoditi u pitanje učinkovito ostvarenje i temelj tih prava. Ako je odvjetnik prisutan tijekom istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza, to bi se trebalo zabilježiti koristeći postupak bilježenja podataka u skladu s nacionalnim pravom dotične države članice.
- (27) Države bi članice trebale težiti da opće informacije učine dostupnima, primjerice na internetskoj stranici ili putem letka raspoloživog u policijskim postajama, kako bi se osumnjičenicima i optuženim osobama olakšalo dobivanje odvjetnika. Međutim, države članice ne bi morale poduzimati aktivne korake kako bi osigurale da se osumnjičenicima ili optuženim osobama kojima nije oduzeta sloboda pruži pomoć odvjetnika ako te osobe same nisu organizirale pomoć odvjetnika. Osumnjičenik ili optužena osoba trebali bi biti u mogućnosti slobodno kontaktirati i konzultirati se s odvjetnikom te primiti njegovu pomoć.
- (28) Kada je osumnjičenicima ili optuženim osobama oduzeta sloboda, države članice trebale bi utvrditi potrebno uređenje za osiguravanje učinkovitog ostvarivanja njihovog prava na pristup odvjetniku, uključujući organizaciju pomoći odvjetnika ako ga dotična osoba nema,

osim ako se odrekla tog prava. Takvo bi uređenje moglo podrazumijevati, između ostalog, da nadležna tijela organiziraju pomoć odvjetnika na temelju popisa raspoloživih odvjetnika s kojeg bi osumnjičenik ili optužena osoba mogli birati. Takvo bi uređenje moglo uključivati i ono u okviru pravne pomoći, ako je primjenjivo.

- (29) Uvjeti pod kojima se osumnjičenicima ili optuženim osobama oduzima sloboda trebali bi u potpunosti zadovoljavati standarde koje su postavili EKLJP, Povelja te sudska praksa Suda Europske unije (Sud) i Europskog suda za ljudska prava. Ako se na temelju ove Direktive pruža pomoć osumnjičeniku ili optuženoj osobi kojoj je oduzeta sloboda, dotični odvjetnik trebao bi biti u mogućnosti pri nadležnim tijelima postaviti pitanje glede uvjeta u kojima je toj osobi oduzeta sloboda.
- (30) U slučajevima zemljopisne udaljenosti osumnjičenika ili optužene osobe, primjerice na prekomorskim područjima, ili ako država članica pokreće ili sudjeluje u vojnim operacijama izvan svog državnog područja, državama je članicama dopušteno odstupiti privremeno od prava osumnjičenika ili optužene osobe na pristup odvjetniku bez nepotrebnog odlaganja nakon oduzimanja slobode. Tijekom takvog privremenog odstupanja nadležna tijela ne bi trebala ispitivati dotičnu osobu niti provoditi ikakve istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza predviđenih ovom Direktivom. Ako trenutačni pristup odvjetniku nije moguć zbog zemljopisne udaljenosti osumnjičenika ili optužene osobe, države bi članice trebale organizirati komunikaciju putem telefona ili videokonferencije, osim ako je to nemoguće.
- (31) Državama članicama trebalo bi dopustiti da odstupe privremeno od prava na pristup odvjetniku u fazi koja prethodi sudskom postupku ako postoji potreba, u hitnim slučajevima, za sprječavanjem ozbiljnih štetnih posljedica po život, slobodu ili fizički integritet osobe. Tijekom privremenog odstupanja po toj osnovi, nadležna tijela mogu ispitati osumnjičenicima ili optužene osobe bez prisutnosti odvjetnika, pod uvjetom da su osumnjičenici ili optužene osobe obaviješteni o svojem pravu na šutnju i da su u mogućnosti to pravo ostvariti te pod uvjetom da to ispitivanje ne dovodi u pitanje pravo na obranu, uključujući privilegij od samooptuživanja. Ispitivanje se može provesti samo radi i do mjere potrebne za dobivanje informacija ključnih za sprječavanje ozbiljnih štetnih posljedica po život, slobodu ili fizički integritet osobe. Svaka zloupotreba ovog odstupanja u načelu bi mogla nepovratno dovesti u pitanje prava obrane.

- (32) Državama bi članicama također trebalo dopustiti da odstupe privremeno od prava na pristup odvjetniku u fazi koja prethodi sudskom postupku ako su trenutačne mjere istražnih tijela nužne za sprječavanje značajne opasnosti za kazneni postupak, osobito radi sprječavanja uništenja ili izmjena ključnih dokaza ili radi sprječavanja utjecaja na svjedoke. Tijekom privremenog odstupanja po toj osnovi, nadležna tijela mogu ispitati osumnjičenike ili optužene osobe bez prisutnosti odvjetnika, pod uvjetom da su osumnjičenici ili optužene osobe obaviješteni o svojem pravu na šutnju i da mogu to pravo ostvariti te da ispitivanje ne dovodi u pitanje prava obrane, uključujući privilegij od samooptuživanja. Ispitivanje se može provesti isključivo radi i do mjere potrebne za dobivanje informacija ključnih za sprječavanje značajnih opasnosti za kazneni postupak. Svaka zloupotreba ovog odstupanja u načelu bi mogla nepovratno dovesti u pitanje prava obrane.
- (33) Povjerljivost komunikacije između osumnjičenika ili optuženih osoba i njihovih odvjetnika ključna je za osiguravanje učinkovitog ostvarenja prava obrane te čini bitan dio prava na pošteno suđenje. Države bi članice stoga trebale poštivati povjerljivost sastanaka i drugih oblika komunikacije između odvjetnika i osumnjičenika ili optužene osobe u ostvarivanju prava na pristup odvjetniku utvrđenog ovom Direktivom, bez odstupanja. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje postupke koji se tiču rješavanja situacije u kojoj postoje objektivne i činjenične okolnosti koje daju povoda sumnji da je odvjetnik umiješan u kazneno djelo s osumnjičenikom ili optuženom osobom. Nikakva kriminalna aktivnost od strane odvjetnika ne bi se trebala smatrati opravdanom pomoći osumnjičenicima ili optuženim osobama u okviru ove Direktive. Obveza poštivanja povjerljivosti ne samo da podrazumijeva da bi se države članice trebale suzdržati od uplitanja ili pristupa takvoj komunikaciji, nego i da, ako je osumnjičenicima ili optuženim osobama oduzeta sloboda ili se na drukčiji način nađu na mjestu pod nadzorom države, države bi članice trebale osigurati da se uređenjem komunikacije podržava i štiti povjerljivost. To ne dovodi u pitanje ni jedan od postojećih mehanizama koji postoji u zatvorskim objektima u svrhu izbjegavanja slanja nedopuštenih pošiljaka pritvorenicima, kao što je pregledavanje pošte, pod uvjetom da takvi mehanizmi ne dopuštaju nadležnim tijelima čitanje korespondencije između osumnjičenih ili optuženih osoba i njihovog odvjetnika. Ovom se Direktivom također ne dovode u pitanje postupci u nacionalnom pravu, prema kojima se prosljeđivanje korespondencije može odbiti ako pošiljatelj nije suglasan s tim da se korespondencija prvo uruči nadležnom sudu.
- (34) Ovom se Direktivom ne dovodi u pitanje kršenje povjerljivosti koje je vezano uz zakonitu operaciju nadzora od strane nadležnih tijela. Ovom se Direktivom također ne dovode u pitanje poslovi koje obavljaju, primjerice, nacionalne obavještajne službe u svrhu zaštite nacionalne sigurnosti u skladu s člankom 4. stavkom 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) ili koji ulaze u područje primjene članka 72. UFEU-a, prema kojem glava V. o području slobode, sigurnosti i pravde ne smije utjecati na izvršavanje odgovornosti koje obvezuju države članice u pogledu očuvanja javnog poretka i zaštite unutarnje sigurnosti.
- (35) Osumnjičenici ili optužene osobe kojima je oduzeta sloboda trebale bi imati pravo da barem jedna osoba po njihovom izboru, poput srodnika ili poslodavca, bude obaviještena o oduzimanju njihove slobode bez nepotrebnog odlaganja, pod uvjetom da to ne dovodi u pitanje tijek kaznenog postupka protiv dotične osobe ili bilo kojih drugih kaznenih postupaka. Države članice trebale bi moći utvrditi praktično uređenje u pogledu primjene tog prava. Takvo praktično uređenje ne bi smjelo dovoditi u pitanje učinkovito ostvarenje i temelj prava. Međutim, u ograničenim i iznimnim okolnostima trebalo bi biti moguće odstupiti privremeno od tog prava ako je to opravdano, s obzirom na posebne okolnosti slučaja, zbog uvjerljivog razloga, kako je navedeno u ovoj Direktivi. Ako nadležna tijela namjeravaju učiniti takvo privremeno odstupanje u pogledu određene treće osobe, prvo bi trebali razmotriti bi li se neku drugu treću osobu, koju su imenovali osumnjičenik ili optužena osoba, moglo obavijestiti o oduzimanju slobode.
- (36) Osumnjičenici ili optužene osobe trebali bi tijekom trajanja oduzimanja slobode imati pravo na komunikaciju bez nepotrebnog odlaganja s barem jednom trećom osobom, primjerice članom rodbine kojeg sami imenuju. Države članice mogle bi ograničiti ili odgoditi ostvarenje tog prava u pogledu nužnih zahtjeva ili razmjernih operativnih zahtjeva. Takvi zahtjevi mogli bi, između ostalog, uključivati potrebu za sprječavanjem ozbiljnih štetnih posljedica po život, slobodu ili fizički integritet osobe, potrebu za sprječavanjem utjecaja na kazneni postupak, potrebu za sprječavanjem kaznenog djela, potrebu za dolaskom na sudsko saslušanje i potrebu za zaštitom žrtava zločina. Ako nadležna tijela namjeravaju ograničiti ili odgoditi ostvarenje prava na komunikaciju u pogledu treće osobe, trebala bi prvo razmotriti bi li osumnjičenici ili optužene osobe mogle komunicirati s nekom drugom trećom osobom koju sami imenuju. Države članice mogle bi utvrditi praktično uređenje u pogledu vremena, sredstava, trajanja i učestalosti komunikacije s trećim osobama, uzimajući u obzir potrebu za održavanjem reda, sigurnosti i zaštite na mjestu u kojem je osobi oduzeta sloboda.

- (37) Pravo osumnjičenika i optuženih osoba kojima je oduzeta sloboda na konzularnu pomoć sadržana su u članku 36. Bečke konvencije o konzularnim odnosima iz 1963. u kojoj je državama dodijeljeno pravo na pristup svojim državljanima. Ovom se Direktivom dodjeljuje odgovarajuće pravo osumnjičenicima i optuženim osobama kojima je oduzeta sloboda, podložno njihovim željama. Konzularnu zaštitu mogu pružiti diplomatska tijela ako takva tijela djeluju kao konzularna tijela.
- (38) Države članice trebale bi u svojem nacionalnom pravu jasno naznačiti temelje i kriterije za bilo kakva privremena odstupanja od prava zajamčenih ovom Direktivom te bi trebale ograničiti upotrebu tih privremenih odstupanja. Sva takva privremena odstupanja trebala bi biti razmjerna, trebala bi biti strogo vremenski ograničena te se ne bi smjela temeljiti isključivo na vrsti ili ozbiljnosti navodnog kaznenog djela i ne bi smjela dovoditi u pitanje cjelokupnu pravičnost postupka. Države bi članice trebale osigurati da, ako je privremeno odstupanje u okviru ove Direktive odobrilo pravosuđe tijelo koje nije sudac ni sud, odluku o odobrenju privremenog odstupanja može procijeniti sud, barem tijekom faze suđenja.
- (39) Osumnjičenicima ili optuženim osobama trebalo bi omogućiti odricanje od prava zajamčenog ovom Direktivom pod uvjetom da su im dane informacije o sadržaju dotičnog prava te mogućim posljedicama odricanja od tog prava. Prilikom pružanja takvih informacija trebalo bi uzeti u obzir posebne okolnosti dotičnih osumnjičenika ili optuženih osoba, uključujući njihovu dob te mentalno i tjelesno stanje.
- (40) Odricanje od prava i okolnosti u kojima je ono izjavljeno trebalo bi zabilježiti koristeći postupak bilježenja u skladu s pravom dotične države članice. To ne bi trebalo dovesti do ikakvih dodatnih obveza uvođenja novih mehanizama ili do ikakvog dodatnog administrativnog opterećenja za države članice.
- (41) Ako osumnjičenik ili optužena osoba opozovu odricanje od prava u skladu s ovom Direktivom, ne bi trebalo biti potrebno ponovno provoditi ispitivanje ili bilo koje formalne radnje koje su izvršene tijekom razdoblja u kojem je korišteno odricanje od dotičnog prava.
- (42) Osobe koje su predmetom postupka na temelju europskog uhidbenog naloga („tražene osobe”) trebale bi imati pravo na pristup odvjetniku u državi članici izvršenja kako bi im se omogućilo učinkovito ostvarivanje njihovih prava na temelju Okvirne odluke 2002/584/PUP. Ako odvjetnik sudjeluje u saslušanju tražene osobe koje provodi izvršno pravosuđe tijelo, taj odvjetnik može, između ostalog, u skladu s postupcima predviđenima nacionalnim pravom, postavljati pitanja, zahtijevati objašnjenja te davati izjave. Činjenicu da je odvjetnik sudjelovao u takvom saslušanju trebalo bi zabilježiti koristeći postupak bilježenja u skladu s pravom dotične države članice.
- (43) Tražene osobe trebale bi imati pravo na privatni sastanak s odvjetnikom koji ih zastupa u državi članici izvršenja. Države članice mogle bi utvrditi praktično uređenje u pogledu trajanja i učestalosti takvih sastanaka, uzimajući u obzir posebne okolnosti slučaja. Države bi članice također mogle utvrditi praktično uređenje osiguravanja sigurnosti i zaštite, osobito odvjetnika i tražene osobe, na mjestu gdje se održava sastanak između odvjetnika i tražene osobe. Takvo praktično uređenje ne bi trebalo dovoditi u pitanje učinkovito ostvarenje i temelj prava traženih osoba na sastanak s njihovim odvjetnikom.
- (44) Tražene osobe trebale bi imati pravo na komunikaciju s odvjetnikom koji ih zastupa u državi izvršenja. Trebalo bi biti moguće da se takva komunikacija odvija u bilo kojoj fazi, uključujući prije bilo kojeg ostvarivanja prava na sastanak s odvjetnikom. Države članice mogle bi utvrditi praktično uređenje u pogledu trajanja, učestalosti i sredstava komunikacije između traženih osoba i njihova odvjetnika, uključujući u pogledu održavanja videokonferencija i drugih komunikacijskih tehnologija kako bi se dopustilo odvijanje takve komunikacije. Takvo praktično uređenje ne bi smjelo dovoditi u pitanje učinkovito ostvarenje i temelj prava traženih osoba na komuniciranje sa svojim odvjetnikom.
- (45) Države članice izvršenja u kojima se nalog izvršava trebale bi utvrditi potrebno uređenje za osiguravanje učinkovitog ostvarivanja njihova prava na pristup odvjetniku u državi izvršenja, uključujući organizaciju pomoći odvjetnika ako ga tražene osobe nemaju, osim ako su se odrekle tog prava. To bi uređenje, uključujući ono u sklopu pravne pomoći, trebalo biti uređeno nacionalnim pravom. Oni bi mogli podrazumijevati, između ostalog, da nadležna tijela organiziraju pomoć odvjetnika na temelju popisa raspoloživih odvjetnika s kojeg bi tražene osobe mogle birati.
- (46) Bez nepotrebnog odlaganja, nakon pružanja obavijesti o tome da tražena osoba želi imenovati odvjetnika u državi članici u kojoj je izdan nalog, nadležno tijelo te države članice trebalo bi traženoj osobi pružiti informacije kako bi se olakšalo imenovanje odvjetnika u toj državi članici.

- Takve bi informacije mogle uključivati, primjerice, trenutni popis odvjetnika ili ime odvjetnika na dužnosti u državi izdavanja koji može pružiti informacije i savjete u slučajevima na temelju europskog uhidbenog naloga. Države bi članice mogle zahtijevati da odgovarajuća odvjetnička komora sastavi takav popis.
- (47) Postupak predaje ključan je za suradnju u kaznenim stvarima među državama članicama. Poštivanje rokova sadržanih u Okvirnoj odluci 2002/584/PUP ključno je za takvu suradnju. Stoga, premda bi tražene osobe trebale moći u potpunosti ostvariti svoja prava na temelju ove Direktive u postupcima na temelju europskog uhidbenog naloga, te bi rokove trebalo poštivati.
- (48) U iščekivanju zakonodavnog akta Unije o pravnoj pomoći, države članice trebale bi nastaviti primjenjivati svoje nacionalne pravo o pogledu pravne pomoći koje bi trebalo biti u skladu s Poveljom, EKLJP-om i sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava.
- (49) U skladu s načelom učinkovitosti prava Unije, države bi članice trebale uvesti prikladne i učinkovite pravne lijekove za zaštitu prava koja su dodijeljena pojedincima ovom Direktivom.
- (50) Države bi članice trebale, prilikom procjene izjava koje su dali osumnjičenici ili optužene osobe ili dokaza prikupljenih uslijed kršenja njihova prava na odvjetnika ili u slučajevima kad je odstupanje od tog prava bilo odobreno u skladu s ovom Direktivom, osigurati poštivanje prava obrane i pravičnosti postupka. U tom bi kontekstu trebalo poštivati sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava koji je utvrdio da će prava obrane u načelu nepovratno biti dovedena u pitanje ako se inkriminirajuće izjave koje su dane tijekom policijskog ispitivanja bez pristupa odvjetniku upotrebljavaju za osudu. To ne bi trebalo dovoditi u pitanje korištenje izjava u druge svrhe dopuštene nacionalnim pravom, kao što je potreba za izvršavanjem hitnih istražnih radnji ili kako bi se izbjeglo počinjenje drugih kaznenih djela ili ozbiljne štetne posljedice za bilo koju osobu ili u vezi hitne potrebe za sprječavanjem značajnih opasnosti za kazneni postupak ako bi pristup odvjetniku ili odgoda istrage nepovratno doveli u pitanje trenutne istrage o teškom kaznenom djelu. Nadalje, to ne bi trebalo dovoditi u pitanje nacionalna pravila ili sustave koji se tiču prihvatljivosti dokaza i ne bi trebalo spriječiti države članice da održavaju sustav u okviru kojeg se postojeći dokazi mogu dati pred sudom ili sucem, a da nije postojala nikakva zasebna ni prethodna procjena o prihvatljivosti takvih dokaza.
- (51) Dužnost pružanja skrbi osumnjičenicima ili optuženim osobama koje su u potencijalno slabom položaju podupire pošteno pravosuđe. Tužiteljstvo, tijela odgovorna za provedbu zakona i pravosudna tijela stoga bi trebala olakšati da navedene osobe učinkovito ostvaruju prava predviđena ovom Direktivom, primjerice uzimajući u obzir bilo kakvu potencijalnu slabost koja utječe na njihovu sposobnost da ostvare pravo na pristup odvjetniku te da se treću osobu obavijesti u slučaju oduzimanja slobode i da se poduzmu odgovarajuće mjere za osiguravanje zajamčenosti tih prava.
- (52) Ovom se Direktivom podržavaju temeljna prava i načela koja su priznata Poveljom, uključujući zabranu mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja, pravo na slobodu i sigurnost, poštivanje privatnog i obiteljskog života, pravo na integritet osobe, prava djeteta, integraciju osoba s invaliditetom, pravo na učinkovit pravni lijek i pravo na pošteno suđenje, presumpciju nedužnosti i prava obrane. Ova bi se Direktiva trebala provoditi u skladu s tim pravima i načelima.
- (53) Države članice trebale bi osigurati da se odredbe ove Direktive, ako odgovaraju pravima koja su zajamčena EKLJP-om, provode u skladu s onima iz EKLJP-a i s razvojem sudske prakse Europskog suda za ljudska prava.
- (54) Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila. Države članice mogle bi proširiti prava određena ovom Direktivom kako bi pružile veći stupanj zaštite. Takav veći stupanj zaštite ne bi smio biti prepreka uzajamnom priznavanju sudskih odluka koje ta minimalna pravila trebaju olakšati. Stupanj zaštite nikad ne bi smio pasti ispod standarda navedenih u Povelji i EKLJP-u, kako ih tumači sudska praksa Suda i Europskog suda za ljudska prava.
- (55) Ova Direktiva promiče prava djece i uzima u obzir smjernice Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci, osobito njegove odredbe o informacijama i savjetima koji se daju djeci. Ovom se Direktivom osigurava da se osumnjičenicima i optuženim osobama, uključujući djecu, pružaju dostatne informacije kako bi razumjeli posljedice odricanja od prava na temelju ove Direktive te da svako takvo odricanje bude učinjeno dobrovoljno i nedvosmisleno. Ako je osumnjičenik ili optužena osoba dijete, nositelj roditeljske odgovornosti trebao bi biti obaviješten što je prije moguće nakon oduzimanja slobode njegova djeteta i trebao bi biti upoznat s razlozima za to. Ako se pružanje takvih informacija nositelju roditeljske odgovornosti protivi najboljim interesima djeteta, trebalo bi obavijestiti drugu odgovarajuću odraslu osobu, poput srodnika. To ne bi trebalo dovoditi u

pitanje odredbe nacionalnog prava koje zahtijevaju da se bilo koje posebno tijelo, ustanove ili pojedinci, osobito oni koji su odgovorni za zaštitu ili dobrobit djeteta, obavijeste o oduzimanju slobode djeteta. Države članice trebale bi se suzdržati od ograničavanja ili odgađanja ostvarivanja prava na komunikaciju s trećom osobom u pogledu osumnjičenika e ili optuženih osoba koji su djeca i kojima je oduzeta sloboda, osim u najiznimnijim okolnostima. Ako se provodi odgoda, dijete, ipak, ni u kojem slučaju ne bi trebalo držati u izolaciji te bi mu trebalo dopustiti komunikaciju, primjerice, s ustanovom ili pojedincem odgovornim za zaštitu ili dobrobit djece.

- (56) U skladu sa Zajedničkom političkom deklaracijom država članica i Komisije o obrazloženjima od 28. rujna 2011. ⁽¹⁾, države članice odlučile su, u opravdanim slučajevima, uz obavijest o svojim mjerama za prijenos priložiti jedan ili više dokumenata kojima se objašnjava odnos između sastavnih dijelova direktive i odgovarajućih dijelova nacionalnih instrumenata za prijenos. Uzimajući u obzir ovu Direktivu, zakonodavac smatra da je prijenos takvih dokumenata opravdan.
- (57) S obzirom da se ciljevi ove Direktive, odnosno utvrđivanje minimalnih pravila za pravo na pristup odvjetniku u kaznenim postupcima i postupcima na temelju europskog uhiđenog naloga i pravo na obavješćivanje treće osobe o oduzimanju slobode i na komunikaciju s trećim osobama i s konzularnim tijelima tijekom trajanja oduzimanja slobode, ne mogu u dovoljnoj mjeri provesti od strane država članica i mogu se, zbog opsega mjera, bolje provesti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti, kako je određeno u članku 5. UEU-a. U skladu s načelom proporcionalnosti, kako je određeno u tom članku, ova Direktiva ne prelazi okvire potrebne za ostvarenje tih ciljeva.
- (58) U skladu s člancima 1. i 2. Protokola br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde koji je priložen UEU-u i UFEU-u, i ne dovodeći u pitanje članak 4. tog Protokola, navedene države članice ne sudjeluju u donošenju ove Direktive i nisu njome obvezane niti podliježu njezinoj primjeni.
- (59) U skladu s člancima 1. i 2. Protokola br. 22 o stajalištu Danske koji je priložen UEU-u i UFEU-u, Danska ne sudjeluje u donošenju ove Direktive, nije njome obvezana niti podliježe njezinoj primjeni,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

Članak 1.

Predmet

Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila vezana uz prava osumnjičenika i optuženih osoba u kaznenom postupku te osoba koje podliježu postupcima u skladu s Okvirnom odlukom 2002/584/PUP („Postupak na temelju europskog uhiđenog naloga”) kako bi imale pravo na pristup odvjetniku, na obavješćivanje treće strane o oduzimanju slobode i o pravu na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima tijekom trajanja oduzimanja slobode.

Članak 2.

Područje primjene

1. Ova se Direktiva primjenjuje na osumnjičenike ili optužene osobe u kaznenom postupku od trenutka kada su im nadležna tijela države članice, putem službene obavijesti ili na drugi način, ukazala na to da su osumnjičeni ili optuženi za počinjenje kaznenog djela te neovisno o tome je li im oduzeta sloboda ili ne. Primjenjuje se do završetka postupaka, što podrazumijeva konačno razjašnjenje pitanja je li osumnjičenik ili optužena osoba počinila kazneno djelo, uključujući, gdje je to primjenjivo, osuđivanje i rješavanje bilo kakve žalbe.

2. Ova se Direktiva primjenjuje na osobe koje podliježu postupku na temelju europskog uhiđenog naloga (tražene osobe) od trenutka njihova uhićenja u državi članici izvršenja u skladu s člankom 10.

3. Ova se Direktiva također primjenjuje, pod istim uvjetima koji su predviđeni u stavku 1., na osobe koje nisu osumnjičeni ili optužene osobe, a koje tijekom ispitivanja policije ili drugog tijela odgovornog za provedbu zakona, postanu osumnjičenicima ili optuženim osobama.

4. Ne dovodeći u pitanje pravo na pošteno suđenje, u pogledu lakših kažnjivih djela:

(a) ako je pravom države članice predviđeno izricanje sankcija od strane tijela koje nije sud nadležan za kaznene stvari, a na izricanje takve sankcije može se uložiti žalba ili je moguće izvršiti upućivanje na takav sud; ili

(b) ako se oduzimanje slobode ne može izreći kao sankcija,

ova se Direktiva primjenjuje samo na postupke pred sudovima nadležnima u kaznenim stvarima.

⁽¹⁾ SL C 369, 17.12.2011., str. 14.

U svakom slučaju, ova se Direktiva primjenjuje u potpunosti kada je osumnjičeniku ili optuženoj osobi oduzeta sloboda, neovisno o fazi kaznenog postupka.

Članak 3.

Pravo na pristup odvjetniku u kaznenom postupku

1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo na pristup odvjetniku u takvom trenutku i na takav način da dotičnoj osobi omogućavaju praktično i učinkovito ostvarivanje svojih prava obrane.

2. Osumnjičenici ili optužene osobe imaju pristup odvjetniku bez nepotrebnog odlaganja. U svakom slučaju, osumnjičenici ili optužene osobe imaju pristup odvjetniku od bilo kojeg od sljedećih trenutaka, ovisno o tome koji je od njih najraniji:

- (a) prije nego što su ispitani od strane policije ili drugog tijela zaduženih za provedbu zakona ili pravosudnog tijela;
- (b) po izvršenju istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza, u skladu sa stavkom 3. točkom (c), od strane istražnih ili drugih nadležnih tijela;
- (c) bez nepotrebnog odlaganja nakon oduzimanja slobode;
- (d) ako su pozvani na sud nadležan za kaznene stvari, privremeno prije nego što se pojave pred tim sudom.

3. Pravo na pristup odvjetniku obuhvaća sljedeće:

- (a) države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo na privatni sastanak i komunikaciju s odvjetnikom koji ih zastupa, uključujući prije ispitivanja od strane policije ili od strane drugog tijela odgovornog za provedbu zakona ili pravosudnog tijela;
- (b) države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo na prisutnost svojega odvjetnika te pravo da on učinkovito sudjeluje u ispitivanju. Takvo je sudjelovanje u skladu s postupcima utvrđenima nacionalnim pravom, pod uvjetom da takvi postupci ne dovode u pitanje učinkovito ostvarenje i bit dotičnog prava. Ako odvjetnik sudjeluje u ispitivanju, činjenica da se takvo sudjelovanje dogodilo bilježi se koristeći postupak bilježenja u skladu s pravom dotične države članice;
- (c) države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe imaju, kao minimum, pravo da njihov odvjetnik prisustvuje sljedećim istražnim radnjama ili radnjama prikupljanja dokaza, ako su te radnje predviđene nacionalnim pravom i ako se od osumnjičenika ili optužene osobe zahtijeva ili joj je dopušteno da posjeđuje:

i. dokazne radnje prepoznavanja;

ii. suočavanja;

iii. rekonstrukcije zločina.

4. Države članice nastoje opće informacije učiniti dostupnima kako bi osumnjičenicima ili optuženim osobama olakšale pribavljanje odvjetnika.

Neovisno o odredbama nacionalnog prava u pogledu obvezne prisutnosti odvjetnika, države članice pronalaze potrebne načine osiguravanja da osumnjičenici ili optužene osobe kojima je oduzeta sloboda budu u položaju da učinkovito ostvare svoje pravo na pristup odvjetniku, osim ako su se odrekle tog prava u skladu s člankom 9.

5. U iznimnim okolnostima i samo tijekom faze koja prethodi sudskom postupku, države članice mogu privremeno odstupiti od primjene stavka 2. točke (c) ako zemljopisna udaljenost onemogućuje pravo na pristup odvjetniku bez nepotrebnog odlaganja nakon oduzimanja slobode.

6. U iznimnim okolnostima i samo tijekom faze koja prethodi sudskom postupku, države članice mogu privremeno odstupiti od primjene prava iz stavka 3. u mjeri u kojoj je to opravdano, s obzirom na posebne okolnosti slučaja, na temelju jednog od sljedećih uvjerljivih razloga:

- (a) ako postoji hitna potreba za sprječavanjem ozbiljnih štetnih posljedica po život, slobodu ili fizički integritet osobe;
- (b) ako je poduzimanje trenutačnog djelovanja istražnih tijela nužno za sprječavanje značajnih opasnosti za kazneni postupak.

Članak 4.

Povjerljivost

Države članice poštuju povjerljivost komunikacije između osumnjičenika ili optuženih osoba i njihova odvjetnika u ostvarivanju prava na pristup odvjetniku predviđenog ovom Direktivom. Ta komunikacija uključuje sastanke, korespondenciju, telefonske razgovore i druge oblike komunikacije dopuštene nacionalnim pravom.

Članak 5.

Pravo na obavješćivanje treće osobe u slučaju oduzimanja slobode

1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe kojima je oduzeta sloboda imaju pravo da barem jedna osoba, kao što su srodnik ili poslodavac, koju sami imenuju, bude obaviještena o oduzimanju slobode, bez nepotrebnog odlaganja ako tako žele.

2. Ako je osumnjičenik ili optužena osoba dijete, države članice osiguravaju da nositelj roditeljske odgovornosti za dijete što je prije moguće bude obaviješten o oduzimanju slobode i o pripadajućim razlozima, osim ako bi to bilo protivno najboljim interesima djeteta, u kojem se slučaju obavješuje druga odgovarajuća odrasla osoba. Za potrebe ovog stavka, osoba mlađa od 18 godina smatra se djetetom.

3. Države članice mogu privremeno odstupiti od primjene prava iz stavaka 1. i 2. ako je to opravdano s obzirom na posebne okolnosti slučaja na temelju jednog ili više sljedećih uvjerljivih razloga:

- (a) ako postoji hitna potreba za sprječavanjem ozbiljnih štetnih posljedica po život, slobodu ili fizički integritet osobe;
- (b) ako postoji hitna potreba za sprječavanjem situacije u kojoj bi kazneni postupak mogao biti ozbiljno ugrožen.

4. Ako države članice privremeno odstupe od primjene prava iz stavka 2., one osiguravaju da nadležno tijelo odgovorno za zaštitu dobrobiti djeteta bude obaviješteno bez nepotrebnog odlaganja o oduzimanju slobode djeteta.

Članak 6.

Pravo na komunikaciju, tijekom trajanja oduzimanja slobode, s trećim osobama

1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe kojima je oduzeta sloboda imaju pravo na komunikaciju bez nepotrebnog odlaganja s barem jednom trećom osobom, primjerice rođakom kojeg sami imenuju.

2. Države članice mogu ograničiti ili odgoditi ostvarenje prava navedenog u stavku 1. u pogledu nužnih zahtjeva ili razmjernih operativnih zahtjeva.

Članak 7.

Pravo na komunikaciju s konzularnim tijelima

1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe koje su strani državljani, a kojima je oduzeta sloboda, imaju pravo obavijestiti konzularna tijela države čiji su državljani o oduzimanju slobode bez nepotrebnog odlaganja i komunicirati s tim tijelima ako tako žele. Međutim, ako osumnjičenici ili optužene osobe imaju dva ili više državljanstava, mogu odabrati koja će konzularna tijela, ako ijedno, biti obaviještena o oduzimanju slobode i s kim žele komunicirati.

2. Osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo na posjet od strane konzularnih tijela, pravo na razgovor i korespondenciju s njima te pravo da njihovo konzularno tijelo organizira pravno zastupanje, podložno dogovoru s tim tijelima i željama dotičnih osumnjičenika ili optuženih osoba.

3. Ostvarivanje prava utvrđenih u ovom članku može se urediti nacionalnim pravom ili postupcima, pod uvjetom da takvo pravo ili postupci omogućuju da se u cijelosti postigne svrha tih prava.

Članak 8.

Opći uvjeti za provedbu privremenih odstupanja

1. Sva privremena odstupanja na temelju članka 3. stavaka 5. ili 6., ili na temelju članka 5. stavka 3.

(a) razmjerna su i ne prelaze okvir onog što je potrebno;

(b) strogo su vremenski ograničena;

(c) ne temelje se isključivo na vrsti ili težini navodnog kaznenog djela; i

(d) ne dovode u pitanje cjelokupnu pravičnost postupka.

2. Privremena odstupanja na temelju članka 3. stavaka 5. ili 6. mogu se odobriti isključivo propisno obrazloženom odlukom koja se donosi ovisno o slučaju, a donose je pravosudno tijelo ili drugo nadležno tijelo, pod uvjetom da se odluka može predati na sudsko preispitivanje. Propisno obrazložena odluka bilježi se koristeći postupak bilježenja u skladu s pravom dotične države članice.

3. Privremena odstupanja na temelju članka 5. stavka 3. mogu se odobriti isključivo ovisno o slučaju, a donose je pravosudno tijelo ili drugo nadležno tijelo, pod uvjetom da se odluka može predati na sudsko preispitivanje.

Članak 9.

Odricanje od prava

1. Ne dovodeći u pitanje nacionalno pravo koje zahtijeva obveznu prisutnost ili pomoć odvjetnika, države članice osiguravaju, u pogledu svakog odricanja od prava iz članaka 3. i 10.:

(a) da osumnjičenik ili optužena osoba primi, u usmenom ili pisanom obliku, jasne i zadovoljavajuće informacije na jednostavnom i razumljivom jeziku o sadržaju dotičnog prava i mogućim posljedicama odricanja od njega; i

(b) da se odricanje od prava daje dobrovoljno i nedvosmisleno.

2. Odricanje od prava koje se može dati u usmenom ili pisanom obliku, bilježi se, kao i okolnosti u kojima je ono izjavljeno, koristeći postupak bilježenja u skladu s pravom dotične države članice.

3. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe mogu naknadno opozvati odricanje od prava, u bilo kojem trenutku tijekom kaznenog postupka i da budu obaviješteni o toj mogućnosti. Takav opoziv stupa na snagu od trenutka kad je učinjen.

Članak 10.

Pravo na pristup odvjetniku u postupku na temelju europskog uhiđenog naloga

1. Države članice osiguravaju da tražena osoba ima pravo na pristup odvjetniku u državi članici izvršenja po uhićenju na temelju europskog uhiđenog naloga.

2. Uzimajući u obzir sadržaj prava na pristup odvjetniku u državi članici izvršenja, tražene osobe imaju sljedeća prava u toj državi članici:

(a) pravo na pristup odvjetniku na takav način i u takvom trenutku koji omogućuje traženim osobama da ostvare svoja prava učinkovito i u svakom slučaju, bez nepotrebnog odlaganja od trenutka oduzimanja slobode;

(b) pravo na sastanak i komunikaciju s odvjetnikom koji ih zastupa;

(c) pravo na prisutnost njihovoga odvjetnika i, u skladu s postupcima utvrđenim nacionalnim pravom, na njegovo sudjelovanje u saslušanju tražene osobe od strane izvršnog pravosudnog tijela. Ako odvjetnik sudjeluje tijekom saslušanja, to se bilježi koristeći postupak bilježenja u skladu s pravom dotične države članice.

3. Prava predviđena u člancima 4., 5., 6., 7., 9. i, ako se primjenjuje privremeno odstupanje na temelju članka 5. stavka 3., u članku 8. primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na postupak za europski uhiđbeni nalog u državi izvršenja.

4. Nadležno tijelo u državi izvršenja, bez nepotrebnog odlaganja nakon oduzimanja slobode, obavješćuje tražene osobe da imaju pravo imenovati odvjetnika u državi članici koja je izdala nalog. Uloga tog odvjetnika u državi članici koja je izdala nalog jest pomoći odvjetniku u državi članici izvršenja na način da pruži tom odvjetniku informacije i savjet s ciljem učinkovitog ostvarivanja prava traženih osoba na temelju Okvirne odluke Vijeća 2002/584/PUP.

5. Ako tražene osobe žele ostvariti pravo na imenovanje odvjetnika u državi članici koja je izdala nalog i nemaju već takvog odvjetnika, nadležno tijelo u državi članici izvršenja odmah obavješćuje nadležno tijelo u državi članici koja je

izdala nalog. Nadležno tijelo te države članice, bez nepotrebnog odlaganja, pruža informacije traženoj osobi kako bi mu olakšala da ondje imenuje odvjetnika.

6. Pravo tražene osobe da imenuje odvjetnika u državi članici koja je izdala nalog ne dovodi u pitanje vremenske rokove određene u Okvirnoj odluci Vijeća 2002/584/PUP niti obvezu izvršnog pravosudnog tijela da odluči, u okviru tih vremenskih rokova i uvjeta određenih na temelju Okvirne odluke Vijeća, hoće li biti izvršena predaja te osobe.

Članak 11.

Pravna pomoć

Ova Direktiva ne dovodi u pitanje nacionalno pravo u pogledu pravne pomoći koja se primjenjuje u skladu s Poveljom i EKLJP-om.

Članak 12.

Pravni lijekovi

1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe u kaznenom postupku, kao i tražene osobe u postupku na temelju europskog uhiđenog naloga, imaju učinkovit pravni lijek u okviru nacionalnog prava u slučaju kršenja njihovih prava iz ove Direktive.

2. Ne dovodeći u pitanje nacionalna pravila i sustave o prihvatljivosti dokaza, države članice osiguravaju, tijekom kaznenog postupka, prilikom procjene izjava koje su dali osumnjičenici ili optužene osobe ili dokaza prikupljenih uslijed kršenja njihova prava na odvjetnika ili u slučajevima kad je odstupanje od tog prava bilo odobreno u skladu s člankom 3. stavkom 6., poštivanje prava obrane i pravičnosti postupka.

Članak 13.

Ugrožene osobe

Države članice osiguravaju da se osobite potrebe ugroženih osumnjičenika i ugroženih optuženih osoba uzimaju u obzir prilikom primjene ove Direktive.

Članak 14.

Klauzula o nesmanjivanju

Nijedan dio ove Direktive ne shvaća se kao ograničavanje ili odstupanje od bilo kojih prava ili postupovnih zaštitnih mjera utvrđenih u Povelji, EKLJP-u ili drugim relevantnim odredbama međunarodnog prava ili prava bilo koje države članice koja omogućuje veći stupanj zaštite.

Članak 15.

Prenošenje

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 27. studenoga 2016. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

2. Kada države članice donose ove mjere, te mjere prilikom njihove službene objave sadržavaju uputu na ovu Direktivu ili se uz njih navodi takva uputa. Načine tog upućivanja određuju države članice.

3. Države članice Komisiji dostavljaju tekst mjera nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 16.

Izvješće

Komisija do 28. studenoga 2019. podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću, procjenjujući opseg u kojem su države članice donijele nužne mjere s ciljem usklađivanja s ovom Direktivom, uključujući evaluaciju primjene članka 3. stavka 6. u vezi s člankom 8. stavcima 1. i 2., zajedno sa zakonodavnim prijedlozima ako je to potrebno.

Članak 17.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 18.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama u skladu s Ugovorima.

Sastavljeno u Strasbourgu 22. listopada 2013.

Za Europski parlament

Predsjednik

M. SCHULZ

Za Vijeće

Predsjednik

V. LEŠKEVIČIUS